

Ministerieel besluit tot bescherming als monument van de parochiekerk Sint-Martinus, uitbreiding van de bescherming (BSG van 13.10.1943) tot de volledige kerk met bijhorend kerkhof in Hamme (Moerzeke)

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, 1, 7;

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006, 27 maart 2009 en 11 mei 2012;

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 12.3.1, laatst gewijzigd bij het decreet van 4 april 2014;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van 17 oktober 2014;

Gelet op het ministerieel besluit van 22 december 2014 tot vaststelling van een ontwerp van lijst van de als monument te beschermen parochiekerk Sint-Martinus, uitbreiding van de bescherming (BSG van 13.10.1943) tot de volledige kerk met bijhorend kerkhof in Hamme (Moerzeke);

Gelet op de behandeling van de uitgebrachte adviezen en ingediende bezwaren door Onroerend Erfgoed en gelet op het advies van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed van 20 augustus 2015,

BESLUIT:

Artikel 1. Wordt beschermd, met inbegrip van de cultuurgooderen die er integrerend deel van uitmaken, zoals opgesomd in de lijst als bijlage bij dit besluit, overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten:

Wegens de historische, de artistieke en de sociaal-culturele waarde als monument:
Parochiekerk Sint-Martinus, uitbreiding van de bescherming (BSG van 13.10.1943) tot de volledige kerk met bijhorend kerkhof, gelegen in Hamme (Moerzeke), Dorp zonder nummer bekend ten kadaster:
Hamme, 3de afdeling, sectie B, perceelnummers 1113, 1114 zoals afgebakend op bijgevoegd plan.

Art. 2. Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd: ./.

Historische waarde:

Behoudens de uit 1740 daterende achtkantige renaissancetoren boven het ingebouwde portaal werd de driebeukige, classicistische Sint-Martinuskerk in één bouwcampagne van 1767-1771 naar ontwerp van de belangrijke Gentse architect Jan Baptist Simoens gerealiseerd.

De oprichting werd mede mogelijk gemaakt door de financiële steun van de heer van Moerzeke E.A.J. Van den Meersche en van de Gentse bisschop M.A. van der Noot. Structureel en historisch maakt het kerschip bijgevolg een onlosmakelijk geheel uit met de reeds beschermde exceptionele voorgevel, een voor een dorpskerk rijk uitgewerkte lijstgevel met frontonbekroning in een uitgesproken classicistische stijl.

Het archeologisch belang als oude kerksite wordt onder meer gestaafd door op het kerkhof zichtbare bouwresten van het aanvankelijk stenen zaalkerkje. Evenals de toewijding aan Sint-Martinus wijzen ze op de middeleeuwse oorsprong van de bidplaats wat betekenisvol is voor de occupatiegeschiedenis binnen de Scheldevallei.

Als rest van de oude parochiale begraafplaats rond een historisch en artistiek belangwekkende kerk maakt het vroeger kerkhof onafscheidelijk deel uit van de historische kerksite. Het is op traditionele wijze omsloten door een muur en haag en bewaart aan de toegangen hardstenen hekpijlers met bolbekroning horend bij de 18de-eeuwse kerkhofaanleg. Een beperkt aantal hardstenen graftekens en het houten grafkruis van Priester Poppe visualiseren nog de continuïteit van de funeraire functie bij de kerk tot in de 20ste eeuw, eigen aan landelijke parochiale begraafplaatsen. Als specifieke plaats waar de doden worden herdacht bezit de kerkhofsite ook een contextuele samenhang met het kruis en de calvarieberg tegen het koor van de kerk.

De grafstenen gelegen in de kerkvloer zijn representatief voor het funerair erfgoed uit de 16de, 17de, en 18de eeuw. Zij getuigen van de vroegere begrafenisgebruiken en van de voorgeschiedenis van de kerk. Historisch-documentair zijn ze ook van belang als materiële relictten verwijzend naar lokale gezagdragers, geestelijken en prominente families.

Historische, in casu architectuurhistorische waarde:

De hoge kerktoren achter de centrale frontonbekroning van de opvallend uitgewerkte voorgevel van de kerk beklemtoont de symmetrische opstand van dit kunstig religieus bouwwerk. Zoals gebruikelijk voor een 18de-eeuwse basilicale kerk vertonen de zijgevels en koorzijde van het kerkgebouw een soberder uitvoering dan de voorgevel. In beide zijgevels is hetzelfde type omlijst getoogd venster aangebracht als in de voorgevel en de kroonlijsthoogte sluit er bij aan. Het venstertype en de Toscaanse zuilen binnenin de kerk zijn representatieve kenmerken voor de kerkenbouw van Jan Baptist Simoens.

Architecturaal gezien vormt het harmonieuze kerkinterieur een stilistisch homogeen geheel met de geornamenteerde accentuering van de rondbogige scheibogen en gordelbogen op versierde consoles, tot een representatief voorbeeld van classicistische kerkelijke bouwkunst uit de tweede helft van de 18de eeuw.

Artistieke waarde:

Artistiek vertegenwoordigt de Sint-Martinuskerk een belangrijk classicistisch werk uit het omvangrijke oeuvre van de invloedrijke en vooraanstaande Gentse architect Jan Baptist Simoens. Het overwegende 18de-eeuwse mobiliair waarmee de kerk is uitgerust vormt een stilistisch samengaand ensemble dat het 18de-eeuwse kerkinterieur artistiek verrijkt en omvat een aantal stukken die producten zijn van voornamelijk Gentse kunstenaars.

De preekstoel en drie classicistische portiekaltaren van de vermaarde Gentse beeldhouwer Frans

Allaert en twee altaardoeken van Pieter van Reysschoot zijn artistiek topstukken van de kerkuitrusting.

Daarnaast getuigen nog diverse meubelen zoals het koorgestoelte en vier biechtstoelen, en heiligenbeelden, ook uit de 19de eeuw, van kwalitatieve religieuze beeldhouwers- en schrijnwerkerskunst. Vier figuratieve glasramen waarmee het koor sinds 1874-1876 werd verrijkt getuigen van de glazenierskunst voortgebracht door de Brugse glazenier Samuel Coucke.

Sociaal-culturele waarde:

Ruimtelijk-structureel, contextueel en visueel neemt de Sint-Martinuskerk een dominante plaats in aan de bijzondere cultuurlandschappelijke ruimte gevormd door het driehoekige historische dorpsplein van Moerzeke en is er een belangrijke component die de eigenheid, herkenbaarheid en identiteit ervan als historische dorpskern mee bepaalt.

Art. 3. Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

De voorschriften bepaald in hoofdstuk 6 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en hoofdstuk 6 van het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014.

Brussel,

- 2 -12- 2015

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,



Geert BOURGEOIS